УДК 811.161.2' 373.7

Федір Прилипко
Інститут української мови НАН України, м. Київ

ЕТИКЕТНІ КОМУНІКЕМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

У статті відзначено особливості мови україномовної мультиплікації у зв'язку з обґрунтуванням поняття «етикетної комунікеми». Вперше визначено ознаки етикетних комунікем як мовних формул. Подано класифікацію етикетних комунікем за функціями. Розглянуто структурні (одно-, двокомпонентні), стилістичні (нейтральні, розмовні, книжні) та семантичні особливості етикетних комунікем у сучасних текстах україномовної мультиплікації. Зауважено розширення складу етикетних комунікем за рахунок варваризмів, сленгізмів, жаргонізмів у зв'язку зі стилізацією колориту усно-розмовної невимушеності.

Ключові слова: *мова мультиплікації, комунікативна ситуація, мовний етикет, етикетна комунікема, комунікема-привітання, комунікема-прощання, комунікема-побажання, комунікема-згода, комунікема-звертання, комунікема-знайомство, комунікема-прохання, комунікема-вибачення, комунікема вдячності, комунікема похвали (компліменту), комунікема-вітання, комунікема-варваризм, комунікема-сленгізм, комунікема-вульгаризм.*

Мова дитячого мультиплікаційного фільму як актуальний жанр екранного мистецтва має широку зацікавлену аудиторію. Україномовна мультиплікація — це феномен, який об'єднує переважно тексти-переклади іноземної продукції і невелику частину текстів власне вітчизняних мультфільмів. Вони наповнені *етикетними комунікемами* (*етикетними мовними стереотипами*) *— синтаксично і функціонально самостійними стійкими формулами спілкування, активними в усній розмовній мові*.

У лінгвістиці існують різні терміни на позначення етикетної одиниці: стилістичні шаблони (Б.О. Ларін), форми ввічливості, етикетні мовні формули, формули звертання, вибачення, подяки й т. ін. (Н.П. Плющ), стійкі формули спілкування, формули ввічливості (О.М. Мацько), стилістичні

© Ф.Є. ПРИЛИПКО, 2016

формули (М.К. Гудзій, С.С. Богуславський), стилістичні трафарети (Д.С. Лихачов), стійкі формули (І.П. Єрьомін), стереотипні формули (В.І. Мансикка), традиційні формули (О.В. Творогов), стійкі формули спілкування, стійкі висловлювання, фразеологічні речення (Н.І. Формановська).

У дослідженні пропонуємо поняття ***етикетні комунікеми***, що позначає вербальні засоби регулювання норм моральної поведінки в обставинах безпосереднього контактування мовців. Ці специфічні одиниці усної мови входять до системи комунікем, що різняться функціонально і за семантичними ознаками. Порівняймо дві класифікації. Одна з них — В.Ю. Мелікяна, який розрізняє комунікеми ствердження / заперечення (*Авжеж, Ще б пак! Їй-богу!*); емоційно-оцінні комунікеми (*Оце так! Чудово! Жах!*); комунікеми волевиявлення (*Давай! Ну!*); комунікеми для встановлення контакту (*Алло, Увага! Слухай!*); питальні комунікеми (*Як? Що? А?*); етикетні комунікеми (*Дякую; Вибачте; Будь ласка*); текстостоутворювальні комунікеми, які виконують композиційно-організувальну роль, ділять мовлення на відносно завершені частини, а також вказують на наміри мовця продовжити чи завершити висловлювання (*Так. Все*) [5: 87]. Автор другої класифікації — Н.Ф. Баландіна — також виділяє етикетні комунікеми як прагматичні кліше ритуального характеру в системі метакомунікативних прагматичних кліше, прагматичних кліше спонукання, оцінки, поздоровлення, подяки, вибачення, негопозитивних прагматичних кліше [2: 329–330]. Попри різні засади запропонованих класифікацій названі дослідники одностайні в тому, що етикетні мовні стереотипи — специфічні одиниці комунікації.

За нашими спостереженнями, дослідники виділяють від п'яти до п'ятнадцяти формул мовного етикету. При цьому ядерними є етикетні комунікеми привітання, вибачення (перепросин), прохання, прощання. Дослідження розширюють перелік цих різновидів: комунікеми привертання уваги, знайомства, компліменту, співчуття (О.М. Миронюк), комунікеми поради, пропозиції, дозволу, заборони, згоди, відмови, побажання (А.О. Акишина, Н.І. Формановська), комунікеми для вираження емоційно-оцінних реакцій, спонукання (В.Ю. Мелікян) [7: 10–12; 1: 5–9; 4: 58–59].

На сьогодні відомі праці з історії мовного етикету (О.М. Миронюк та Н.М. Журавльова), його особливостей у листуванні — письменницькому (Н.П. Плющ) та дипломатичному (О.М. Мацько), в усній мові студентів (С.С. Мусаелян). Однак поза увагою дослідників залишається такий вагомий жанр екранного мистецтва, як дитячий мультиплікаційний фільм, стилізовані в ньому ситуації побутового спілкування, насичені етикетними комунікемами. Отже, актуальність дослідження зумовлена потребою посилити увагу до вивчення *стійких етикетних формул спілкування, які виконують функцію засобу стилізації усності й розмовності в сучасній українськомовній мультиплікації*. Нові джерела мовного матеріалу розширюють уявлення про склад і систему етикетних комунікем у різні періоди історії літературної мовий, у різних дискурсах, сприяють й удосконаленню класифікаційних засад комунікем загалом.

Аналіз матеріалу дитячої україномовної мультиплікації показав, що найпоширенішою є група **комунікем-привітань**. Привітання належить до найчастотніших етикетних виразів, з його допомогою встановлюється контакт між людьми, визначаються їхні взаємини вдома чи на роботі, водночас підтримуються стосунки і контакти [4: 58]. Склад цих одиниць різноманітний, оскільки забезпечує широкий спектр етикетних ситуацій. Зазвичай комунікеми-привітання емоційно нейтральні, їхня основна функція полягає у привертанні уваги співрозмовника, вони є сигналом для початку комунікації.

У мультиплікаційних діалогах засвідчено комунікеми-привітання як невимушені однослівні формули (Сенді: ***Привіт,*** *Губко Боб*. Губка Боб: ***Привіт*** (ГБ); Мамбл: ***Вітаю*** (ВН) або формули за моделлю "привіт" + [назва особи у кличному / називному відмінку]": Саллі: ***Сирнику, привіт***. Сирник: *Тобі теж, Саллі*. Салі: ***Привіт, друзі***. Хором: ***Привіт, Саллі*** (Т). У таких діалогічних ситуаціях наявна доброзичлива іронія, фамільярна тональність. Етикетні комунікеми *добрий день*, *добрий вечір* тощо також широко представлені в україномовній мультиплікації, наприклад: Майло: ***Доброго дня,*** *джентельмени* (ПДА); Януз: ***Доброго ранку,*** *хлопці* (С); Морський слон: ***Доброго дня*** (ВН).

Вибір етикетних комунікем для одних і тих самих ситуацій залежить від того, до якої соціальної групи належить персонаж. О.М. Миронюк виділяє чинники, що впливають на вибір словесної формули в конкретній комунікативній ситуації: фактор адресата (його вік, стать та ін.), комунікативні умови (місце, час, тривалість спілкування), характер взаємин між співрозмовниками тощо [7: 30]. У тих контекстах, де стилізовано мову молоді й фамільярне ставлення до співрозмовника, у функції комунікеми-привітання актуалізовані сленгізми: Боб: ***Салют****, Містере Крабс. Маєте як ся?* (ГБ) [ВТССУМ: 1286: Салют. Уживається як фамільярне привітання при зустрічах]; Сирник: ***Здорова****, Отіс* (Т) [у словниках у такому значенні не засвідчено].

Серед комунікем-привітань є варваризми, які різняться функціональним умотивуванням. Одні з них — це соціально марковані жаргонізми, наприклад: Грю: ***Бонжур****, посіпаки*. *Дякую вам* (НЯ) (іншомовна етикетна комунікема підносить соціальний статус персонажа перед підлеглими). Інші ж — вказують на належність персонажа до певної культури спілкування, наприклад, арабської (Араб: ***Ас салям*** *і добрий вечір, дорогенькі мої* (А), індіанської (Вождь: *Моя донечка*. Покахонтес: ***Вінгагу****, тату*. Вождь: *Така радість тебе бачити* (П) [засвідчено характерне для індіанського мовного середовища 'привіт']. Як бачимо, одні комунікеми-привітання сприймаються як емоційно нейтральні формули встановлення контакту, інші ж посилюють експресивність вислову, увиразнюють колорит ситуації, у якій опинилися персонажі.

Широко представлені в мультиплікаційних діалогах **комунікеми-прощання**, які завершують діалоги. Вони виконують функцію побутового прощання, наприклад: Сінбад: ***Бувай.*** Маріанна: ***Бувай*** (С) [ВТССУМ:

100: Бувай. Усталена формула прощання з однією особою]; Мама: *Так, що тут у нас* (вибирає іграшки на розпродаж). Висклик: ***Прощавай,*** *Вуді* (ІІ) [ВТССУМ: 1181: Прощавай. Прощальний вигук, формула прощання при розлуці, розставанні, а також наприкінці листа. Уживається для вираження неминучості втрати, необхідності розлуки з ким-, чим-небудь]. Частина таких етикетних комунікем часово маркована, наприклад: Маріанна: ***На добраніч.*** Сандокан: ***Солодких снів,*** *люба* (С).

Деякі етикетні комунікеми поліфункціональні. Вони використовуються у ситуаціях побажання і прощання. Наприклад, у мультфільмі «Покахонтес» друзі прощаються зі своїм пораненим товаришем: Матрос: ***Щасти,*** *парубче*. Пітер: *Щасливої дороги, Джоне* (П) [ВТССУМ: 1637: Щасти. Побажання щастя, успіху кому-небудь у житті, праці (переважно при прощанні)].

Серед комунікем-прощань засвідчено варваризми — *адьє* (походить від французького adieu (до побачення), *адіос* (походить від італійського addio (до побачення), *чао* (походить від італійського сіао (до побачення), наприклад: Механік*: Ми кидаємо вас, пане голово*. Блискавка: *Хо-хо-хо. Добре. Йдіть. Ха-ха. Хіба ж я знайду мастаків, що вміють бензин заливати?* ***Адьє,*** *Чак*. (Т); Пінгвін: *Та їх же ціла зграя*. Пінгвін 2*: Вони запанують над світом*. Ловелас: ***Адіос,*** *аміго* (ВН); Сквідвард: *Геть звідси!* (Викидає Боба через вікно) Боб: ***Чао!*** *Зустрінемось на відкритті* (ГБ). Такі етикетні комунікеми, що не засвідчені у словниках, поширені серед молоді. Вони надають мультиплікаційним діалогам фамільярної тональності.

Комунікеми-звертання доволі частотні, адже вони задають тон розмові загалом, використовуються також для встановлення контакту зі співрозмовником [3: 224]. З-поміж комунікем-звертань засвідчено загальні назви осіб у кличному або називному відмінках. Серед них є власне українські загальновживані назви спорідненості, назви сторонніх осіб (на зразок *сину, тату, батьку, добродії* тощо), а також ті, що зв'язані з іншими національними культурами (*сер, сеньйорина, лорд, джентельмен*), наприклад: Протей: *Курс на Сіракузи*. Матрос: *Так,* ***сер***. Пінгвінятко1: *Довіртеся нам,* ***сер***. Пінгвінятко 2: *Йоу! Точняк* (ВН); Сіндбад: *Ред, слідкуй за фоком*. Ред: *Вибачте,* ***сеньйорина*** (С); Майло: *Доброго дня,* ***джентельмени*** (ПДА); Слуга: ***Лорде*** *Даргвінтон! Султан запрошує вас приєднатися до нього у залі для ігор* (С).

У мультфільмі «Тачки» зафіксовано макаронічну етикетну комунікему *Herr Professor*. Вона органічна у змішаній українсько-німецькій мові персонажа, наприклад: Професор*: Das ist nicht камера, а потужна зброя*. Торпеда: *Що це ви задумали,* ***Herr Professor?*** (Т).

Також у мові мультиплікації засвідчено комунікеми-звертання до персонажів найвищого соціального рангу, що репрезентують високий стиль спілкування, наприклад: Слуга: ***Ваше високосте****, радий представити вашого нового радника* (С); Король: *Якщо ти це збагнеш, то все буде добре*. Блискавка: *О, дякую. Це мудра порада,* ***пане король*** (Т); Снігова королева: *Дочекайся Північної зірки і розбий флакон. Північний вітер домчить*

вас у замок. Троль: *Угу. Спасибі,* ***Ваше величносте*** (СК). Комунікеми-звертання є й засобом стилізації молодіжної субкультури, наприклад: Хіпак: *Кажу тобі,* ***чувак,*** *кожен третій блиск — довший*. Бусик: *Ти, мабуть, обкурився, Хіпак* (Т) [УЖ: 367: Чувак, *крим, мол*. Молодий чоловік, юнак]; Динозаврик: *Здорова. Що ти тут робиш,* ***шкет?*** Гарло: *Нічого* (ДД) [УЖ: 377: Шкет, *крим*. 1. Підліток. 2. Недосвідчений злодій-одинак].

Комунікеми-знайомства призначені для встановлення взаємин між людьми, які не знають один одного, наприклад: Вуді: ***Вітаю, мене звуть*** *Вуді!* (ІІ). Стилізовані ситуації відбивають офіційні регістри спілкування, у яких вживаються етикетні комунікеми з варіативним складом — за формулою "офіційна назва особи + власне ім'я персонажа", як-от: Принц: ***Принц*** *Ганс з південних островів*. Анна: ***Принцеса*** *Анна Арендейська* (КС).

Широко представлені в мультиплікації етикетні **комунікеми-згоди** на зразок: Боб: *Ну, будь ласочка. Благаю, візьми мене з собою*. Сенді: *Ну* ***добре, добре.*** *Полетиш у вантажному відсіку* (ГБ); Раллі: ***Так, звісно*** (ДН). Такі контексти спілкування персонажів є стилістично нейтральними. Натомість відтінок просторічності, згрубілості привносять комунікеми-згоди, виражені жаргонізмами кримінального походження: Злодій 1: *Починайте* [виводити машини з ладу]. Злодій 2: ***Без базару*** (Т) [УЖ: 42: Базар, *мол., жрм, крим*. Бесіда, розмова. *Базару (базарів) не має*. Уживається на знак згоди]. Орієнтацію на загальний сленг відбиває оказіональна етикетна комунікема *окей-хокей*: Горнер: *Хочеш встигнути — не базікай, а берись до роботи. Чіпляй його, Сирник*. Сирник: ***Окей-хокей*** (Т) [УЖ: 242: Окей, від англ. (амер.) абрев. О. К.– «добре!», «гаразд!», «згода!»]. Так само природні в мові мультиплікації **комунікеми незгоди з чимось**, наприклад, Машинка: *Хлопче, може пофарбувати?* Блискавка: ***Ні, дякую***. Військовий автомобіль: *Отої бормотухи*. Блискавка: ***Я пас*** (Т) [ВТССУМ: 891: Пас, *розм*. Не в силах, змушений відмовитись що-небудь робити].

У мультиплікаційних текстах-перекладах використовують традиційні для українськомовної культури **комунікеми-прохання:** наприклад, Боб: *Я готовий весь політ провести за ґратами*. Сенді: *Це вентиляційна труба. Вона також потрібна*. Боб: ***Ну, будь ласочка. Благаю****, візьми мене з собою* (ГБ) [ВТССУМ: 86: Благати. Наполегливо, невідступно, ласкаво просити]; Дівчина: *Мамо, дивись, це іграшковий ковбой. Купи мені його.* ***Ну, будь ласка, будь ласка, будь ласочка*** (ІІ) [ВТССУМ: 607: Будь ласка. Чемне звертання у разі прохання або згоди на що-небудь]. У проаналізованих діалогах засвідчено й комунікеми-прохання з відтінком офіційності, наприклад: *Рекс:* ***Дозвольте, можна поцікавитись?*** *Що власне космічний рейнджер робить?* (ІІ).

Комунікеми-вибачення складають одну з найчастотніших груп етикетних мовних формул: Кейлі: ***Вибач,*** *але цей сокіл має знати, де Екскалібур* (УПК); Хел: ***Вибачте,*** *що перериваю лекцію, але .. Діти!* (ІІ); Вихователь: *У притулку вихованцям заборонено розмовляти, якщо до вас не звернувся вихователь. Категорично забороняється сміятися — це негативно впливає на дисципліну. А ще нахабно спізнюватись тричі на тиждень!!!*

Герда: ***Пробачте,*** *я більше не буду* (СК); Троль: *Які квіточки. Тут живуть хороші люди.* Герда: ***Пробач.*** *Я помилилася. А ще дякую, що ти допоміг мені коло тих воріт* (СК) [ВТССУМ: 1142: Пробач. Звертання до кого-небудь із проханням пробачити за щось учинене; перепрошення]. Є етикетні комунікеми, модель яких призначена уточнити причину вибачення [*даруйте + за*; *пробачте + за*], наприклад, *Салі:* ***Даруйте за*** *запізнення* (Т). У зібраному матеріалі було засвідчено комунікеми-вибачення, характерні для офіційної ситуації спілкування: *Ганс:* ***Офіційні вибачення за*** *збиття конем принцеси і за мої манери* (КС).

Як і щодо попередніх груп етикетних комунікем, у цьому різновиді відзначаємо також наявність комунікем-варваризмів. Пор., як *пардон* (від французького pardon (‘вибачте’), входить у структури з підсилювальними компонентами, наприклад: По: *Даруйте,* ***сто пардонів*** (ПКФ); Бо: *Хо-хо-хо. Вітаю вас, друзі. Веселе цього року видалося Різдво. Селяни мої. Воу (спускає санчата з іграшками). Вибачте,* ***пардончики.*** *Дякую* (ІІ) [ВТССУМ: 887: Пардон, виг., рідко. Вибачте, пробачте, даруйте].

У мультиплікаційних діалогах зафіксовано **комунікеми вдячності**. Одні з них стилістично нейтральні, традиційні, загальномовні: Вуді: *Молодчинка, Бастер. Усе, ми тебе вивеземо*. Висклик: ***Спасибі,*** *Вуді* (ІІ); Сід: *Тоді* ***спасибі за*** *порятунок, бувай*; Баз: *Ну що ж.* ***Дякую вам усім*** *за такий щирий прийом* (ІІ); Алекс: *Та ну, Марті, я ж тебе вітаю з Днем народження*. Марті: *О,* ***дякую,*** *друже* (М). Серед таких етикетних комунікем вдячності було виявлено варваризми і похідні від них — *ґраціас* (з іспанської), *мерсі* (з французької): Мамбл: *Ти справжній друг. Дякую, аміго.* Рамон: ***Красно ґраціас*** [пор.: красно дякую]*, та це не моя заслуга* (ВН); Франческо*: Я надеру йому бампер*. Блискавка: *А ось і вони. Слова образи.* ***Ґрацюю*** (Т); Грю: *Цитьте я сказав.* ***Мерсі*** (НЯ) [ВТССУМ: 660: Мерсі, *розм*. Дякую, спасибі]. Такі комунікеми приносять у мультиплікаційні діалоги додатковий регістр невимушеної тональності. Якщо комунікема ***мерсі*** зафіксована як розмовна одиниця, бо слово-формула давно запозичена в українській побутовій культурі, то комунікема ***ґраціас,*** похідне ***ґрацюю —*** це нові явища в усно-розмовному спілкуванні. На нашу думку, крім ремарки *розм.*, вони можуть бути позначені як іронічні (*ірон*.).

Серед **комунікем-побажань** зафіксовано в українськомовній мультиплікації тільки “смачного”: Дитина: *О, а в пластівцях нові зефірки.* Мати: *Ні, це Баратові пластівці. Лише так він приймає свої вітаміни (пігулки для пам’яті у пластівцях).* ***Смачного*** (С) [ВТССУМ: 1347: Смачного. Уживається в знач. виг. Як традиційне побажання доброго апетиту].

Функцію **комунікеми-похвали** (компліменту) виконують оцінні лексеми й словосполучення, а також сленгізми: Татко: ***Дуже добре,*** *Рятівник. Усіх під замок* (ІІ); Орел: *Так, так. Гадаю, мої крики пробудили в їх душах щось добре.* Мамбл: *А я пробуджую у вас щось добре?* Орел: ***Гарний хід.*** *Та дарма* (ВН); Пінгвіни: ***Так тримати,*** *здоровило* (ВН); Пінгвін 2: ***Клас*** (МН); Мейвіс: *Я знаю. Він* ***супер*** (МН) [ВТССУМ: 1414: Супер, *розм*. Вищої якості, властивості або підсиленої дії]. У мультфільмах засвідчено

формулу похвали [особовий займенник + іменник із семою ‘похвала’]: Віола: ***Ти молодчинка***. *Як чудово. Дякую* (ВН); Пінгвін 3: ***Ти боєць***, *брате* [ВТССУМ: 90: Боєць, *перен.* Про людину, що бореться за здійснення чого-небудь] (МН); Януз: *Переплести? Ти збожеволів, братику? Ми ж не гіпопотами.* Сандокан: ***Ти геній*** (С). Серед етикетних комунікем із функцією похвали також засвідчено варваризми, наприклад: Вантажник: *Дивіться, професоре. Ви ж хотіли все перевірити.* Професор: *О я-я. Обережно.* ***Sehr gut!*** [це добре. — Ф. П.]; Машина: *Йому кранти, професоре.* Професор: ***Wunderbar!*** [чудово. — Ф. П.] *Якщо Торпеда загинув, мене вже ніхто не зупинить* (Т).

Комунікеми-вітання — це одні з найпоширеніших етикетних мовних стереотипів, натомість мовних засобів вираження вітання небагато. В українськомовній мультиплікації зафіксовано такі: Мюрей: ***Вітаємо*** *пацана. Зацініть, що я приніс* (МНК); Алекс: *Та ну, Марті, я ж тебе* ***вітаю*** *з Днем народження*. Марті: *О, дякую, друже* (М); Король: ***Вітаємо Вас***, *добродії, у нашому королівстві. Ви хто такі будете? Звідкіля?* (СБ); Патрик: *Я чую промову, гідну нового менеджера «Красті Крабс». Ой, я зараз* [з’являється знову, урочисто]. ***Мої вітання,*** *Бобе* (ГБ) [ВТССУМ: 90: Вітати. Радісно сприймати, схвалювати що-небудь].

Отже, етикетні комунікеми — це самостійна група комунікем з особливими функціями. У мові персонажів українськомовних мультфільмів засвідчено як загальновживані комунікеми, так і соціально марковані — сленгізми, варваризми, жаргонізми. Такі мовні одиниці відбивають зміни в лексико-тематичному наповненні українськомовної мультиплікації 90-х рр. XX ст. — початку XXI ст. Це спричинене орієнтацією на стилізацію й типологізацію мови “дорослих персонажів”, носіїв літературно-фамільярного стандарту спілкування. Поширені в мові дитячої мультиплікації як інваріантні форми, так і такі, що змінюють (розширюють склад чи модифікують форму) своє мовне вираження відповідно до ситуацій спілкування.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

А	—	мультиплікаційний фільм «Аладдін»
ВН	—	мультиплікаційний фільм «Веселі ніжки»
ВТССУМ	—	Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. : Бусел В.Т. — К., Ірпінь : Перун, 2005. — 1728 с.
ГБ	—	мультиплікаційний фільм «Губка Боб»
ДД	—	мультиплікаційний фільм «Добрий динозавр»
ІІ	—	мультиплікаційний фільм «Історія іграшок»
КС	—	мультиплікаційний фільм «Крижане серце»
М	—	мультиплікаційний фільм «Мадагаскар»
МНК	—	мультиплікаційний фільм «Монстри на канікулах»
НЯ	—	мультиплікаційний фільм «Нікчемний Я»
ПДА	—	мультиплікаційний фільм «Подорож до Атлантиди»
ПКФ	—	мультиплікаційний фільм «Панда кунг-фу»
С	—	мультиплікаційний фільм «Сандокан»
СК	—	мультиплікаційний фільм «Снігова королева»
Т	—	мультиплікаційний фільм «Тачки»

УЖ — Ставицька Л. Український жаргон: словник / Л. Ставицька. — К. : Критика, 2007. — 494 с.
УПК — мультиплікаційний фільм «У пошуках Камелота»

1. *Акишина А.А.* Русский речевой этикет / А.А. Акишина, Н.И. Формановская. — М. : Высшая школа, 1978. — 186 с.
2. *Баландіна Н.Ф.* Функції і значення чеських прагматичних кліше в комунікативному контексті / Н.Ф. Баландіна. — К. : АСМІ. — 330 с.
3. *Бацевич Ф.С.* Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. — К. : Академія, 2009. — 375 с.
4. *Богдан С.К.* Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С.К. Богдан. — К. : Рідна мова, 1998. — 475 с.
5. *Меликян В.Ю.* Современный русский язык. Синтаксис нечленимого предложения: Учеб. пос. / В.Ю. Меликян. — Ростов н/Д. : РГПУ, 2004. — 288 с.
6. *Меликян В.Ю.* Этикетные коммуникемы в составе русского языка / В.Ю. Меликян // Русский язык за рубежом. — 2012. — № 6. — С. 57–62.
7. *Миронюк О.М.* Історія мовного етикету / О.М. Миронюк. — К. : Логос, 2006. — 167 с.
8. *Плющ Н.П.* Формули ввічливості в системі українського мовного етикету // Українська мова і сучасність [Електронний ресурс] / Н.П. Плющ // НМКВО. – 1991. — Режим доступу до ресурсу: tp://www.philology.kiev.ua/Lingur/art_64.htm.
9. Українська мова: Енциклопедія / Редкол. В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. — 2-ге вид., випр. і доп. — К. : Вид-во Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. — 824 с.

Статтю отримано 26.04.2016

Fedir Prylypko
Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

ETIQUETTE COMMUNICATIVE UNITS IN THE MODERN UKRAINIAN — SPEAKING ANIMATED CARTOONS

This article substantiates the concept of the “etiquette communicative unit” in order to study the dialogical situation in the language of the animated cartoons. It analyzes the classifications of thematic groups of etiquette language units identified by researchers of linguistic etiquette. For modern interpretation , the formulas of speech etiquette suggested to qualify as a group of communicative units. This definition of etiquette communicative units as one of the varieties of syntactically and functionally independent stable formulas, which create the etiquette expressions and effectively operate in the field of communication etiquette. For the first time the research of etiquette communicative units carried out on the material of the modern Ukrainian-speaking animated cartoons. Identified features of etiquette communicative units as language formulas. Submitted classification of etiquette communicative units under functions. Suggested to divide the etiquette communicative units into ten semantic groups: greeting, farewell, address, acquaintance, request, apology, thank, wish, praise (compliment), congratulations. Such detailed differentiation of etiquette communicative units caused by polysemy of their meanings, and also their specific of functioning in animated cartoon dialogues. Considered structural (one-, two-component) stylistic (neutral, colloquial, literary) and semantic features of etiquette communicative units in modern texts of Ukrainian — speaking animated cartoons. It is noted features of the language of Ukrainian-speaking animated cartoons in terms of culture of language: noticed expansion of composition of etiquette communicative units by barbarisms, slang and jargon due to the stylization of coloring of oral conversational ease and national marked communicative units.

Keywords: *language of animated cartoon, communicative situation, language etiquette, etiquette communicative unit, communicative unit of greeting, communicative unit of farewell, communicative unit of wish, communicative unit of consent, communicative unit of address, communicative unit of acquaintance, communicative unit of request, communicative unit of apology, communicative unit of thank, communicative unit of praise (compliment), communicative unit of congratulations, communicative unit of barbarism, communicative unit of slang, communicative unit of vulgarism.*